

FİİLİ HİZMET ZAMMI VE SOSYAL GÜVENLİK UYGULAMALARI

1. GİRİŞ

Fiili hizmet süresi zammı ile ağır ve yıpratıcı işlerde çalışan sigortalılara yönelik olarak çalıştıkları işyerlerinde fiziki ve ruhsal sağlıklarını olumsuz yönde etkilenmelerinin telafisi amacıyla normal çalışma gün sayılarına ilave ve emeklilik yaş şartlarında indirim yapmak suretiyle diğer sigortalılara göre daha erken emeklilik imkanı yaratılmaktadır.

“Fiili hizmet süresi zammı” 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nun 40 ıncı maddesinde yer alan düzenlemeye dayanmaktadır.

Ayrıca Fiili Hizmet Süresi Zammı Uygulamasının Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, 27.09.2008 tarih ve 27010 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak, 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

2. FİİLİ HİZMET ZAMMI KAPSAMINA GİREN VE KAPSAM DIŞI SİGORTALILIK NİTELİKLERİ

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortaları Kanununun 40 ıncı maddesi ile anılan Kanunun 4 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (a) bendine tabi işçiler ile (c) bendine tabi memurlar kapsama alınmıştır.

Aynı Kanun ile 1.10.2008 tarihinde yürürlükten kaldırılan 1479 sayılı Bağ-Kur Kanununa tabi kendi nam ve hesabına çalışanlar, 2926 sayılı Tarım Bağ-Kur Kanununa tabi tarımda bağımsız çalışanlar ve 2925 sayılı Tarım SSK Kanununa tabi tarım sektöründe çalışan sigortalılar “fiili hizmet süresi” uygulamasının dışında bırakılmışlardır. 1479 sayılı Kanun ve 2926 sayılı Kanun kapsamında olanlar, Bağ-Kur kapsamında kendi nam ve hesabına çalıştıkları ve kendi adlarına prim ödemesi yaptıkları için itibari hizmet veya fiili hizmet süresi kapsamında değerlendirilmemişlerdir.

3. FİİLİ HİZMET SÜRESİ ZAMMI HESAPLAMASI

Söz konusu kanun maddesi içeriğinde ayrıntılı olarak fiili hizmet zammı kapsamındaki işyerleri ve işler ile sigortalılar ile çalışma sürelerine eklenecek gün sayıları tablo olarak da makalemizin son kısmında gösterilmiştir.

Fiili hizmet süresi zammı, Kanunun 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentleri kapsamında yer alan işyerlerinde ve işlerde çalışan sigortalılar için 5510 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden sonra Kanunda belirtilen işyeri ve/veya işlerde geçen çalışma sürelerinin her 360 günü için;

60 gün eklenecekse (FHSZ kapsamında çalışılan gün sayısı x 60/360),

90 gün eklenecekse (FHSZ kapsamında çalışılan gün sayısı x 0,25),

180 gün eklenecekse (FHSZ kapsamında çalışılan gün sayısı x 0,50),

formülü uygulanarak fiili hizmet süresi zammı olarak eklenerek hesaplanmaktadır.

360 günden eksik süreler için fiili hizmet süresi zammı, 360 gün için eklenen fiili hizmet süresi ile orantılı olarak belirlenecektir.

4. FİİLİ HİZMET ZAMMINDAN VE EMEKLİLİK YAŞ HADDİNDE İNDİRİMDEN YARARLANMA ŞARTLARI

Çalışmanın fiili hizmet süresi zammı kapsamında değerlendirilebilmesi için, sigortalının kapsamındaki işyerleri ile birlikte belirtilen işlerde fiilen çalışması ve söz konusu işlerin risklerine maruz kalması şarttır.

Türk Silahlı Kuvvetlerinde (Subay, yedek subay, astsubay, yedek astsubay, uzman jandarma, Jandarma Genel Komutanlığında ve uzman erbaşlar ve sözleşmeli erbaş ve erler. Sahil Güvenlik Komutanlığında), Emniyet ve polis mesleğinde (asaleti onaylanmış olmak şartıyla adaylıkta geçirilen süreler dahil polis memuru, baş polis memuru ve kıdemli baş polis memuru, komiser yardımcısı, komiser, başkomiser, emniyet amiri, emniyet müdürleri ile bu ve daha yukarı maaş ve derecelerdeki emniyet mensupları) Milli İstihbarat Teşkilâtında çalışan sigortalılar bu şarttan hariç tutulmuşlardır.

Yeraltında çalışan sigortalılar için, fiili hizmet süresi zammından yararlandırılacakları dönem içinde kalan; yıllık ücretli izin, sıhhi izin, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil günleri ile eğitim, kurs, iş öncesi ve sonrası hazırlık sürelerinde fiilen çalışma ve söz konusu işlerin risklerine maruz kalma şartı aranmaz.

Yaş haddi indiriminden yararlanabilmek için ölüm ve malûliyet halleri ile Yasama organı üyeleri ile Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar hariç, yeraltında çalışan sigortalıların en az 1800 gün, diğer sıralarda yer alan sigortalıların ise en az 3600 gün belirtilen işyeri ve işlerde çalışmış olmaları şarttır.

Malullük ve ölüm hallerinde emeklilik yaş haddinden indirim uygulanmaz.

Fiili hizmet süresi zammı kapsamına tabi işyerlerinde ve işlerde çalışmadığı halde, söz konusu işyerleri ve işler kapsamında gösterilmek suretiyle fiili hizmet süresi zammından yararlandığı tespit edilenlerin bu süreleri iptal edilir.

5. KAPSAMDAKİ İŞLERDEN BİRDEN FAZLASINDA ÇALIŞILMASI

Kapsamdaki işlerden birden fazlasına dahil olanlar için, en yüksek olan bentten fiili hizmet süresi zammı uygulanır.

6. FİİLİ HİZMET ZAMMININ EMEKLİLİK YAŞ HADLERİNE YANSIMASI

Hesaplanan fiilî hizmet süresi zammı;

Türk Silahlı Kuvvetlerinde, Emniyet ve polis mesleğinde, Milli İstihbarat Teşkilâtında çalışan sigortalılar için 8,

Diğer sigortalılar için 5 yılı geçmemek üzere uzun vadeli sigorta kolları uygulamasında prim ödeme gün sayısına eklenir.

Bu sürelerin, 3 yılı geçmemek üzere; Yasama organı üyeleri ile dışardan atanan bakanlar için tamamı diğerleri için yarısı emeklilik yaş hadlerinden indirilir.

Yeraltında çalışan sigortalılar için süre sınırı uygulanmaz.

7. FİİLİ HİZMET SÜRESİ ZAMMINDAN YARARLANAN SİGORTALILARDAN TAHSİL EDİLECEK MALULLÜK, YAŞLILIK VE ÖLÜM SİGORTALARI PRİM ORANLARI

Fiili hizmet süresi zammı kapsamındaki işlerde çalışan sigortalıların faydalandıkları imkanlar nedeniyle kanunda bu işverenlerden tahsil edilecek malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi diğer sigortalılara nazaran farklılık göstermektedir.

Fiili hizmet süresi zammı kapsamındaki işlerde çalışan 4 (a) sigortalılarından tahsil edilecek malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi;

- 60 gün ekleneceklere %9 sigortalı, %12 işveren hissesi olmak üzere %21,
- 90 gün ekleneceklere %9 sigortalı, %12,5 işveren hissesi olmak üzere %21,5,
- 180 gün ekleneceklere %9 sigortalı, %14 işveren hissesi olmak üzere %23'tür.

8. SONUÇ

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanun ile yürürlükten kaldırılmış olan 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 60 ncı maddesinin (e) bendinde ve ek 5 ve 6 ncı maddelerinde “itibari hizmet süresi” ve 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 32 ncı maddesinde düzenlenmiş olan “fiili hizmet müddeti zammı” kavramları ve düzenlemeler 5510 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesinde düzenlenen “fiili hizmet süresi zammı” kavramı ile aynı anlamlara sahip önceki düzenlemelerdir.

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanun ile fiili hizmet süresi zammının 506 sayılı Kanundaki itibari hizmet sürelerinden en önemli farkı fiili hizmet zammının bazı şartlarda hem sigortalının prim ödeme gün sayısına eklenmesi hem de yaş haddinden indirilerek erken emekliliğin daha da kolay hale getirilmiş olmasıdır.

Ek: Fiili hizmet süresi zammı uygulamasından yararlanma koşulları tablo halinde 5510 sayılı Kanunun 40/2. maddesinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Kapsamdaki İşler/İşyerleri	Kapsamdaki Sigortalılar	Eklenecek Gün Sayısı
1) Kurşun ve arsenik işleri	1) Kurşun üretilen galenit, serüzit, anglezit gibi cevherlerin çıkarılmasına ilişkin maden ocağı işlerinde çalışanlar.	60
	2) Kurşunlu madenlerden yahut içinde kurşun bulunan kül, maden köpüğü, kurşun fırın kurumu, üstübeç artığı ve benzeri maddelerden kurşun üretimi için yapılan izabe işlerinde çalışanlar.	
	3) Antimuan, kalay, bronz ve benzeri maddelerle yapılan kurşun alaşımı işlerinde çalışanlar.	
	4) Kurşun izabe fırınlarının teksif odalarında biriken kuru tozları kaldırma işlerinde çalışanlar.	90
2) Cam fabrika ve atölyeleri	1) Cam yapımında kullanılan ilkel maddeleri toz haline getirme, eleme, karıştırma ve kurutma işlerinde (bu işleri yapmak üzere tam kapalı odalar içinde otomatik makineli tesisat veya çalışma ortamındaki tozları sağlık için tehlike oluşturmayacak düzeye indiren havalandırma tesisatı bulunmadığı takdirde) çalışanlar.	60
	2) Eritme işlerinde (otomatik besleme fırınlarıyla çalışılmadığı takdirde) çalışanlar.	
	3) Ateşçilik işlerinde çalışanlar.	
	4) Üfleme işlerinde (tamamen otomatik makinelerle yapılmadığı takdirde) çalışanlar.	

	<p>5) Basınçla yapılan cam işlerinde (cam tazyiki işleri) çalışanlar.</p> <p>6) Ayna camı sanatında potalı cam dökümü işlerinde (potalar kalıp masasına mekanik araçlarla taşınmadığı takdirde) çalışanlar.</p> <p>7) Camı fırın başından alma işlerinde çalışanlar.</p> <p>8) Yayma fırınlarında düzeltme işlerinde çalışanlar.</p> <p>9) Tıraş işlerinde çalışanlar.</p> <p>10) Asitle hak ve cilâlama işlerinde çalışanlar.</p> <p>11) Basınçlı havayla kum püskürten cihazlarla yapılan işlerde (çalışma ortamındaki tozları sağlık için tehlike oluşturmayacak düzeye indiren havalandırma tesisatı bulunmadığı takdirde) çalışanlar.</p> <p>12) Pota ve taş odalarında görülen işlerde çalışanlar.</p>	
3) Cıva üretimi işleri sanayii	<p>1) Cıva izabe fırınlarında görülen işlerde çalışanlar.</p> <p>2) Elementer cıva bulunan ocaklarda görülen işlerde çalışanlar.</p>	90
4) Çimento fabrikaları	<p>1) İlkel maddeleri kırma, ufalama, ezme, eleme ve karıştırma işlerinde çalışanlar.</p> <p>2) Otomatik fırınlarda pişirme işlerinde çalışanlar.</p> <p>3) Klinkeri öğütme, eleme, torba ve fiçilere koyma işlerinde (otomatik olarak tozun etrafa yayılmasını önleyici bir düzenleme yapılmadığı takdirde) çalışanlar.</p>	60
5) Kok fabrikalarıyla termik santraller	<p>1) Ateşçilik, ocak temizliği, jeneratör, doldurma, boşaltma ve temizleme işlerinde çalışanlar.</p> <p>2) Kimyasal arıtma işlerinde çalışanlar.</p> <p>3) Gazın geçtiği cihaz ve boruların onarılması ve temizlenmesi işlerinde çalışanlar.</p> <p>4) Kok fabrikalarında kömür ve ocak işlerinde çalışanlar.</p> <p>5) Elektrik enerji üretim santrallerinin kazan dairesindeki ateşçilik, kül ve kömürlerin taşınması işlerinde çalışanlar.</p> <p>6) Termik santrallerle her çeşit buhar kazanlarının kazan dairesindeki ateşçilik, kül ve kömürlerin taşınması işlerinde çalışanlar.</p>	60

6) Alüminyum fabrikaları	1) Alüminyum oksit üretimi işlerinde çalışanlar. 2) Alüminyum bronz hazırlama işlerinde çalışanlar. 3) Alüminyum madeni üretimi işlerinde çalışanlar.	60
7) Demir ve çelik fabrikaları	1) Demir izabe fabrikalarında cevherin demire çevrilmesi işleriyle boru fabrikalarının fırın ve döküm dairelerinde yapılan işlerinde çalışanlar. 2) Çelikhanelerin çelik yapılan fırınlarıyla bunların teferruat ve eklentilerinden olan ikinci derecedeki fırınlarda ve konvertörlerde yapılan işlerinde çalışanlar. 3) Sıvı haldeki demir ve çeliğin tesisat ve teçhizatla veya mekanik olarak taşınmasına ilişkin işlerde çalışanlar. 4) Sıcak veya sıvı haldeki cürufun taşınması ve işlenmesi işlerinde çalışanlar. 5) Haddehanelerde (soğuk demirle çalışılan haddehaneler hariç), fırınlarda, hadde serilerinde, haddehaneyi kızgın veya sıvı çelik yahut demirle besleyen tesisat ve araçlarla görülen işlerle kızgın halde olan yarı mamul parçaların kesilmesi ve hazırlanması işlerinde çalışanlar.	90
8) Döküm fabrikaları	1) Döküm kalıp ve maçalarının yapılması ve döküme hazır duruma getirilmesi işlerinde çalışanlar. 2) Döküm şarjının hazırlanması ve her çeşit maden eritme (izabe) fırınlarının döküme hazır duruma getirilmesi işlerinde çalışanlar. 3) Maden eritme ve dökme işlerinde çalışanlar.	60
9) Asit üretimi yapan fabrika ve atölyeler	1) Asit için hammaddelerin hazırlanması işlerinde çalışanlar. 2) Asidin yapılma safhalarındaki işlerinde çalışanlar. 3) Baca gazlarından asit elde edilmesi işlerinde çalışanlar.	90
10) Yeraltı işleri	Maden ocakları (elementer cıva bulunduğu saptanan cıva maden ocakları hariç), kanalizasyon ve tünel yapımı gibi yer altında yapılan işlerde çalışanlar. 	180

11) Radyoaktif ve radyo iyonizan maddelerle yapılan işler	Doğal ve yapay radyoaktif, radyo iyonizan maddeler veya bütün diğer korpüsküler emanasyon kaynakları ile yapılan işlerde çalışanlar.	90
12) Su altında veya su altında basınçlı hava içinde çalışmayı gerektiren işler	1) Su altında basınçlı hava içinde çalışmayı gerektiren işlerden 20-35 metreye kadar derinlik veya 2-3,5 kg/cm ² basınçta yapılan işlerde çalışanlar.	60
	2) Su altında basınçlı hava içinde çalışmayı gerektiren işlerden 35-40 (40 hariç) m. derinlik veya 3,5-4 (3,5 hariç) kg/cm ² basınçta yapılan işlerde çalışanlar. 3) Dalgıçlık işinde çalışanlar.	90
13) Türk Silahlı Kuvvetlerinde, Jandarma Genel Komutanlığında ve Sahil Güvenlik Komutanlığında	Subay, yedek subay, astsubay, yedek astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşlar, sözleşmeli erbaş ve erler.	90
14) Emniyet ve polis mesleğinde, Milli İstihbarat Teşkilatında	Asaleti onaylanmış olmak şartıyla adaylıkta geçirilen süreler dahil polis memuru, başpolis memuru ve kıdemli başpolis memuru, komiser yardımcısı, komiser, baş komiser, emniyet amiri, emniyet müdürleri ile bu ve daha yukarı maaş ve derecelerdeki emniyet mensupları, Milli İstihbarat Teşkilâtı mensupları.	90
15) İtfaiye veya yangın söndürme işleri	Yangın söndürme işlerinde çalışanlar.	60
16) Basın ve gazetecilik mesleğinde	14 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine göre basın kartı sahibi olmak suretiyle fiilen çalışanlar.	90
17) Türkiye Radyo Televizyon Kurumu	Basın Kartı Yönetmeliğine göre basın kartı sahibi olmak suretiyle; Türkiye Radyo Televizyon Kurumunda haber hizmetinde fiilen çalışanlar.	90
18) Türkiye Büyük Millet Meclisi ile Cumhurbaşkanlığı	Yasama organı üyeleri ile Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar.	90
19) Ceza infaz kurumlarında	Ceza infaz kurumu müdürü, idare memuru, infaz ve koruma başmemuru, infaz ve koruma memuru unvanlı kadrolarda bulunanlar ile Adalet Bakanlığı taşra teşkilatına tahsisli kadro veya pozisyonlarda bulunup ceza infaz kurumlarında görev yapan ve ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutuklularla bilfiil irtibat içinde olan diğer görevliler	90

20) İnsan sağlığına ilişkin işler

11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Kanun, 25/2/1954 tarihli ve 6283 sayılı Hemşirelik Kanunu ve 18/12/1953 tarihli ve 6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun kapsamında sağlık meslek mensubu sayılan ve insan sağlığı için koruyucu, teşhis, tedavi ve rehabilite edici hizmetlerde çalışanlar

60

BARIŞ ERDEM DANIŞMANLIK SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU EKİBİ

isVerenim.com

